

Grundläggande granskning Gr 8/2023

Regionstyrelsen år 2023

April 2024
Richard Norberg, Ingrid Lindberg
och Malin Hedlund
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 30-2023

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Regionstyrelsens resultat	3
Styrning och kontroll	3
Våra rekommendationer	3
2. Bakgrund och genomförande	4
Styrelsens ansvar	4
Iakttagelser i 2022 års granskning	5
Styrelsens yttrande över 2022 års granskning	6
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	6
Granskningens genomförande	7
3. Styrelsens verksamhetsplanering	8
Styrelsens budget och verksamhetsplan	8
4. Styrelsens styrning och kontroll	8
Styrelsens protokoll och sammanträden	8
Styrelsens ekonomistyrning	9
Styrelsens följsamhet till reglemente för intern kontroll	12
Styrelsens uppföljning av verksamhetsmål	14
Styrelsens uppföljning av riktade uppdrag	15
5. Styrelsens ägarstyrning och uppsikt	16
Arbete pågår med att utveckla ägarstyrningen	16
Styrelsens planering av uppsikten	16
Genomförd uppsikt år 2023	17
6. Iakttagelser från fördjupade granskningar	19
7. Uppföljning av rekommendationer år 2022	21
8. Svar på revisionsfrågor	22
Rekommendationer	22

1. Sammanfattande analys

Regionstyrelsens resultat

Regionstyrelsen hade ett underskott på 14 miljoner kronor och svaga resultat för verksamhetsmålen år 2023. I flera avseenden var uppföljningen av verksamhetsmålen otydlig och svår att förstå.

Styrning och kontroll

Regionstyrelsen har brustit i sin roll att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. Det har bland annat varit brister i styrelsens beredning av budgetar för styrelser och nämnder. Det har också varit brister i beredningen av uppdrag för att uppnå en ekonomi i balans. Beredningarna har varit för toppstyrda från regionstyrelsens förvaltning. I beredningen har det saknats tillräckligt med underifrånperspektiv från verksamheterna om vilka åtgärder som varit möjliga att genomföra.

En rad granskningar visar också att staber och stödfunktioner i regionstyrelsens förvaltning har svårt att leverera tillräckligt stöd till verksamheterna i de övriga nämndernas förvaltningar. Det finns även otydligheter i ansvarsfördelning mellan regionstyrelsen och övriga nämnder och mellan styrelsens och nämndernas förvaltningar som bidrar till svårigheter för styrningen i regionen. Inom flera områden i regionen saknas strukturer för att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll.

Positivt är att styrelsen i hög grad hade beslutat om styrande dokument och fick månadsrapporter om verksamheten.

Våra rekommendationer

Vi rekommenderar styrelsen att arbeta med följande områden:

- Utvärdera varför det uppstår brister i styrningen.
- Utveckla redovisningen av resultaten för verksamhetsmålen.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen.
- Utveckla uppsikten över regionens hel- och delägda bolag. Se till att det finns bearbetade analyser som underlag inför styrelsens bedömningar i uppsikten av bolagen.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund och genomförande

Revisorerna ska enligt kommunallagen årligen granska styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar. Revisorerna ska pröva om styrelser och nämnder säkerställt att verksamheten är genomförd på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. I granskningen ingår också att pröva om räkenskaper är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. I sin revisionsplan för år 2023 beslutade revisorerna att genomföra en grundläggande granskning av regionstyrelsen.

Styrelsens ansvar

Enligt kommunallagen ansvarar styrelser och nämnder för att verksamheten bedrivs i enlighet med mål, beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelserna och nämnderna ansvarar också för åiterrapporteringen till fullmäktige. Regionstyrelsen ska även leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. Enligt kommunallagen ska styrelsen även ha uppsikt över regionens övriga nämnder och kommunala företag.

Fullmäktige har gett regionstyrelsen i uppdrag att ansvara för utveckling och förvaltning av fastigheter, digitalisering, logistik och lokalvård. Styrelsen är också beställare av primärvård enligt lag (2008:926) om valfrihetssystem samt tandvård. Styrelsen har ansvar för personal- och arbetsmiljöfrågor inom sitt område och har även ansvar för folkhälsa ur ett medborgarperspektiv. I styrelsens förvaltning finns regionens centrala staber (ekonomistab, HR-stab, ledningsstab och kommunikationsstab) med uppdrag att ge stöd till styrelser och nämnder och deras förvaltningar.

I styrelsens ansvar ingår även bland annat interna säkerhetsfrågor, att sköta regionens medelsförvaltning samt lednings- och samordningsuppgifter inom områdena civilt försvar och höjd beredskap samt kris- och katastrofmedicin.

Regionplanen

I regionplanen för år 2023 beslutade fullmäktige om tolv mål. Elva av dessa mål gällde regionstyrelsen:

Hållbart samhälle
Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa
Västerbotten är det barnvänligaste länet
Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv
Västerbotten är en ledande miljöregion
God och jämlik hälso- och sjukvård
Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet
Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet
Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss
Vi har en långsiktig hållbar ekonomi
Jämlik och attraktiv region
Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner
Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering
Västerbotten är en attraktiv och jämställd region att leva och verka i samt flytta till

Källa: Regionplan år 2023

I regionplanen gav fullmäktige följande riktade uppdrag till regionstyrelsen:

- Kartlägga och optimera samverkans- och mötesstrukturer för att frigöra tid och minska bemanning.
- Införa styrd inköpsprocess och standardsortiment för att minska kostnader.
- Genomföra förstudie för att se över logistik och flödet för inköp av medicinskt förbrukningsmateriel och hjälpmedel för att minska kostnader.
- Kartlägga tjänster, funktioner och arbetsuppgifter som kan effektiviseras, där ambitionen kan sänkas eller pausas.
- Genomlys beställningen av primärvård och drift för att förbättra tillgänglighet och möjligheter att påverka kostnader.

Uppdraget om primärvårdsbeställningen riktades enbart till styrelsen. De övriga fyra uppdragen riktades också till andra nämnder. Fullmäktige beslutade att styrelsen skulle samordna uppdragen om att:

- Kartlägga och optimera strukturer för samverkan och möten.
- Kartlägga tjänster, funktioner och arbetsuppgifter som kunde effektiviseras, genomföras med sänkta ambitioner eller pausas.

Iakttagelser i 2022 års granskning

Regionstyrelsen hade år 2022 ett överskott på 122 miljoner kronor men svaga resultat för verksamhetsmålen. Styrelsens styrning och kontroll var inte tillräcklig. Ansvarförhållanden mellan regionstyrelsen och nämnderna var otydliga och tjänstepersonsstödet behövde utvecklas.

Rekommendationer

- Utveckla den strategiska styrningen:
  - Se över ansvarförhållanden till övriga nämnder.
  - Säkerställ ett tillräckligt tjänstepersonsstöd.
- Utvärdera arbetet med omställningsplanen för perioden 2020 – 2022 i syfte att inhämta kunskap om inom vilka områden som styrelsen behöver förbättra:
  - Beredningen
  - Styrningen
  - Stödet till verksamheterna
  - Uppföljningen
- Säkerställ tillräcklig ekonomistyrning för att regionen skulle kunna möta det ekonomiska läget med hög inflation, ökade kostnader och lågkonjunktur.
- Utveckla redovisningen av resultaten för verksamhetsmålen.
- Stärk uppsikten över regionens hel- och delägda bolag. Se till att det finns bearbetade analyser som underlag inför styrelsens bedömningar i uppsikten av regionens bolag.

Styrelsens yttrande över 2022 års granskning

Regionstyrelsen lämnade följande svar på revisorernas rekommendationer i 2022 års granskning:

- Styrelsen uppgav att den skulle beakta revisorernas rekommendationer och att det pågick arbete med att stärka styrningen. En översyn av det administrativa stödet hade påbörjats och styrelsen uppgav att fullmäktige hade förtydligat ansvarsfördelningen mellan styrelsen och nämnderna i de nya reglementena.
- Styrelsen svarade att utvärdering av arbetet med omställningsplanen för ekonomi i balans var en del av ett pågående arbete med ständiga förbättringar för att utveckla styrningen.
- Styrelsen framförde att ekonomistyrning behövde övergå till att bli en del av verksamhetsstyrning. Styrelsen uppgav att detta skulle hanteras i den verksamhetsstyrningsmodell som regiondirektören hade presenterat.
- Styrelsen uppgav att det pågick ett arbete för att utveckla styrelsens planering och uppföljning.
- Styrelsen uppgav att det pågick aktiviteter för att stärka uppsikten över regionens hel- och delägda bolag.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras ansvarsprövning av styrelsen. För detta har följande revisionsfrågor besvarats:

1. Har styrelsen tillräckliga resultat?
2. Har styrelsen haft en tillräcklig styrning och kontroll över verksamheten inom sitt ansvarsområde?
3. Har styrelsen haft en tillräckligt utvecklad redovisning av resultaten för verksamhetsmålen?
4. Har styrelsen lett och samordnat förvaltningen av regionens angelägenheter i tillräcklig utsträckning?
5. Har styrelsen haft en tillräcklig uppsikt över övriga nämnder, kommunala företag och kommunalförbund?
6. Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

Granskningen omfattar inte om styrelsen säkerställt att räkenskaperna är rättvisande. Denna del granskas i samband med regionens delårs- och årsbokslut och redovisas i separata rapporter.

Revisionskriterier

Vår bedömning av styrelsens ansvarsutövande utgår från:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1, 6, 8, 9, 11-13, 37-41 §§ och 7 kap. 5-8 §§ samt 11 kap. 8-9 §§
- Fullmäktiges reglemente för styrelsen

- Fullmäktiges reglemente för intern kontroll
- Övriga uppdrag, mål eller direktiv från fullmäktige till nämnden
- Regionstyrelsens anvisningar

Granskningens genomförande

Den grundläggande granskningen är översiktlig. Granskningen har genomförts av sakkunniga på revisionskontoret. Richard Norberg har varit projektledare. Malin Hedlund och Ingrid Lindberg har varit projektmedarbetare.

Revisionsfrågorna har brutits ned till delfrågor för att systematiskt analysera och bedöma styrelsens ansvarstagande. Revisionskontorets program för grundläggande granskning innefattar granskning av styrelsens verksamhetsplan, protokoll, delårsrapporter, årsrapport, ekonomistyrning, följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll, följsamhet till regler och rutiner med mera. Dessutom har vi följt upp tidigare års granskning och summerat iakttagelser från fördjupade granskningar som genomförts inom styrelsens ansvarsområde under året.

Rapporten är kvalitetssäkrad

Rapporten har kvalitetssäkrats internt genom att den granskats av sakkunnig på revisionskontoret. Regiondirektören, ekonomidirektören och andra tjänstepersoner i regionstyrelsens förvaltning har fått möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll.

3. Styrelsens verksamhetsplanering

Styrelsens budget och verksamhetsplan

I sin verksamhetsplan för år 2023 fördelade regionstyrelsen ut sin budget på 3 869 miljoner. I förhållande till år 2022 var budgeten utökad med 326 miljoner kronor. I verksamhetsplanen beskrev styrelsen övergripande förutsättningar och prioriteringar för året. Regionstyrelsen uppgav att den skulle genomföra och följa upp de riktade uppdragen från fullmäktige. I januari år 2023 inrättade styrelsen en nämndberedning under namnet beredning för folkhälsa. Den skulle bereda ärenden om folkhälsa ur ett medborgarperspektiv. I verksamhetsplanen för 2023 gav styrelsen beredningen i uppdrag att utarbeta en folkhälsopolitisk strategi.

I verksamhetsplanen beslutade styrelsen om 23 verksamhetsmål och 38 indikatorer. Styrelsen uppgav att resultaten för indikatorerna skulle indikera om styrelsen förflyttade sig mot målen.

Vår kommentar

Regionstyrelsens verksamhetsplan har en tydlig koppling till fullmäktiges uppdrag och övergripande mål vilket är positivt. I granskningar tidigare år har vi konstaterat att det varit otydliga orsakssamband mellan bedömda resultat för mål och redovisade resultat för indikatorer. I avsnitt *Styrelsens uppföljning av verksamhetsmål* går vi igenom uppföljningen av målen för år 2023.

4. Styrelsens styrning och kontroll

Styrelsens protokoll och sammanträden

Nämnden hade 12 protokollförda sammanträden år 2023. Av tabellen nedan framgår att styrelsen i hög grad beslutade om grundläggande styrdokument.

Styrdokument för styrelsens förvaltning	Beslut	Vår notering
Verksamhetsplan för år 2023	Ja	2022-12-06, § 276 (RS 39-2022)
Budget för år 2023	Ja	2022-12-06, § 276 (RS 39-2022)
Internkontrollplan för år 2023	Ja	2023-02-08, § 21 (RS 1747-2022)
Instruktion för regiondirektören	Ja	2019-03-12, § 50 (RS 2090-2019)
Delegationsordning	Ja	2023-06-02, § 119 (RS 875-2023)
Rutin för att anmäla delegationsbeslut till styrelsen	Ja	Rutinen utgjorde ett delavsnitt i en rutin för ärendeberedning inom regionstyrelsens förvaltning som fastställdes av regiondirektören 2022-02-08.
Dokumenthanteringsplan	Ja	2019-03-18, § 48 (RS 160-2019)
Riktlinje för ärendeberedning inom styrelsens ansvarområde	Ja	2021-12-14, § 289 (RS 1880-2021)
Delårsrapport per april 2023	Ja	2022-06-02, § 122 (RS 906-2023)
Delårsrapport per augusti 2023	Ja	2023-10-24, § 210 (RS 1607-2023)
Årsrapport för år 2023	Ja	2024-04-09, § 70 (RS 352-2024)
Styrdokument för ledning och samordning i regionen	Beslut	Vår notering
Underlag för regionplan och budget år 2023	Ja	2022-03-01, § 65 (RS 37-2022)

Anvisningar för övriga nämnders verksamhetsplanering och uppföljning år 2023	Nej	Anvisningar för 2023 förmedlades av ekonomistaben till nämnderna.
Uppdrag och regler Hälsoval Västerbotten för år 2023	Ja	2022-09-27, § 179 (RS 1405-2022)
Uppföljningsplan år 2023 för hälsovalet	Ja	2022-09-27, § 179 (RS 1405-2022)
Riktlinje för uppsiktsplikten	Ja	2023-02-08, § 24 (RS 92-2023)
Plan för uppsiktsplikten år 2023	Ja	2023-02-08, § 25 (RS 93-2023)
Riktlinje för god ekonomisk hushållning inklusive bestämmelser om resultatutjämningsreserv	Ja	2023-02-08, § 29 (RS 1664-2022)
Riktlinje för investeringar	Ja	2023-03-07, § 53 (RS 2052-2022)
Investeringsplan för år 2023	Ja	2022-11-15, § 233 (RS 1663-2022)
Riktlinjer för informations-säkerhet	Ja	2021-06-07, § 136 (RS 747-2021)
Årsredovisning för år 2023	Ja	2024-04-09, § 71 (RS 26-2024)

Styrelsens ekonomistyrning

Ekonomistyrningen har brister

Regionstyrelsen är ytterst ansvarig för beredningen av fullmäktiges budget. Revisorerna har i flera år pekat på brister i beredningen av budgeten. Den senaste granskningen (Nr 17/2023) visade att regionstyrelsen har brustit i sin roll som styrelse att leda och samordna regionens förvaltning. Det fanns brister i styrelsens beredningar av budgetar och åtgärder för ekonomi i balans. I beredningarna har det saknats underifrånperspektiv om vilka besparingar och vilka åtgärder som varit möjliga att genomföra. De budgetar som styrelsen föreslagit till fullmäktige har i huvudsak byggt på indexuppräknningar av tidigare års budgetar.

Styrelsens budgetunderlag visade på flera utmaningar

I sitt budgetunderlag för år 2023 konstaterade styrelsen att ekonomin påverkades av det rådande världsläget och en hög inflation. Styrelsen uppgav att det även fanns ekonomiska utmaningar kopplade till programmet framtidens vårdinformati-
onsstöd (FVIS), förvaltning av resursplaneringssystem samt beställning av tandvård och primärvård. Enligt styrelsen fanns det också stora behov av investeringar som inte rymdes i budgeten. Regionstyrelsen föreslog att investeringsplanen för 2023–2026 skulle utökas med 457 miljoner kronor. Budgetunderlaget saknade riskanalys.

Styrelsen framförde att den ekonomiska uppföljningen var viktig för att klara ekonomin. I det arbetet skulle utvecklingen av planerings- och uppföljningsprocessen och digitala stöd som Stratsys och Power-BI vara viktiga.

Styrelsen hade underskott år 2023

Regionstyrelsen hade ett underskott år 2023 med -14 miljoner kronor. Det motsvarar -0,4 procent av budget. Kostnadsutvecklingen var 11 procent. Det kan jämföras med år 2022 då styrelsen hade ett överskott med 122 miljoner kronor, vilket motsvarar +3,5 procent av budgeten.

Styrelsen fick ekonomiska rapporter vid sina sammanträden under år 2023. Av den ekonomiska informationen framgick resultat både för regionen som helhet och för styrelsen. Styrelsen fick information om orsaker till budgetavvikelse. Exempelvis hade FVIS ökade kostnader på grund av framflyttad driftstart. Även kostnaderna för resor hade ökat. Av tabellen nedan framgår att styrelsen hade överskott fram till september 2023 då överskottet uppgick till 58 miljoner kronor. För månaderna oktober till december hade styrelsen ett underskott med 72 miljoner kronor.

Månad 2023	Akkumulerad budgetavvikelse Miljoner kronor	Avvikelse i procent
Februari	+35	5,4
Mars	+19	1,9
April	-3	-0,3
Juli	+10	0,4
Augusti	+50	2,0
September	+58	2,0
November	+17	0,5
December	-14	-0,4

Källa: Regionstyrelsens månadsrapporter. Uppgifterna är bearbetade av revisionskontoret.

Styrelsen skrev till fullmäktige

I samband med delårsrapporten per april 2023 uppmärksammade styrelsen fullmäktige på ett bedömt underskott på -43 miljoner kronor vid årets slut. Orsaken var kostnader för FVIS och förvaltningskostnader kopplade till Cosmic. Styrelsen uppgav att det pågick arbete med de fem uppdrag som fullmäktige hade lämnat. Styrelsen arbetade också med ett åtgärdsprogram inom FVIS för att minska underskottet. Styrelsen lämnade inga förslag på nya åtgärder för fullmäktige att ta ställning till.

I delårsrapporten per augusti 2023 bedömde styrelsen att det skulle bli ett överskott på 2 miljoner kronor vid årets slut. Det var främst överskott för pensionskostnader och överskott för beställningen av primärvård och tandvård som bidrog till den förbättrade prognosen.

I årsrapporten redovisade styrelsen ett underskott med -14 miljoner kronor. Störst underskott hade område digitalisering och service. Där var underskottet -104 miljoner kronor. Kostnader för FVIS och Cosmic i förvaltning utgjorde cirka 130 miljoner kronor av underskottet inom digitalisering och service medan ekonomiskt gynnsamma elavtal med mera gav ett överskott på 23 miljoner. Primärvård beställning hade ett överskott på 62 miljoner kronor vilket främst förklarades av lägre besöksersättningar till primärvårdens hälsocentraler. Regionstyrelsens administrativa verksamhet, gemensamma delområde och tandvårdens beställning redovisade tillsammans ett överskott på 28 miljoner kronor. Styrelsen förklarade inte orsaken till varför det uppstod ett underskott under årets sista månader trots att prognosen i augusti var att det skulle bli ett överskott.

Styrelsen bedömde att det ekonomiska läget inför år 2024 var utmanande

Styrelsen uppgav i årsrapporten att de ekonomiska förutsättningarna för år 2024 skulle vara utmanande. Stora utvecklingsinsatser som införandet av vårdinformationssystemet Cosmic men även investeringar i IT, medicinteknisk utrustning och

fastigheter skulle genomföras samtidigt som inflationen hade urholkat köpkraften. Styrelsen bedömde att kostnaden för pensioner skulle öka ytterligare år 2024.

Styrelsens redovisning av vidtagna åtgärder

Liksom övriga nämnder fick styrelsen i uppdrag från fullmäktige att effektivisera administrationen för att minska kostnader. Kopplat till uppdraget beslutade styrelsen i april 2023 om ett anställningsstopp för administrativ personal. I september 2023 tog styrelsen ett inriktningsbeslut som innebar att 40 tjänster, motsvarande 32 miljoner kronor, skulle dras ner inom regionstyrelsens förvaltning. Enligt regiondirektörens underlag skulle 14 tjänster avvecklas under år 2023 och resterande tjänster under år 2024. I sin årsrapport redovisade styrelsen att uppdraget var avslutat men inte om uppdraget hade gett några ekonomiska effekter.

Styrelsen har beslutat om två mål för att minska kostnaderna. Ett var att minska kostnaderna för tjänsteresor med 15 procent jämfört med år 2022 och det andra att minska drift- och förvaltningskostnaderna inom område digitalisering och service jämfört med budget. I årsrapporten redovisade styrelsen att målet för reskostnaderna inte uppnåddes. Resekostnaderna hade ökat med 4,2 miljoner. Målet att minska drift- och förvaltningskostnaderna uppnåddes. Kostnaderna hade ett överskott mot budget med 23 miljoner. Det framgick inte om det var en minskning jämfört med föregående år.

Felaktig skattedeclaration medförde en avgift på 23 miljoner kronor

På grund av ett misstag lämnade regionen felaktiga uppgifter i inkomstdeklarationen för år 2022. De felaktiga uppgifterna medförde ett skattetillägg på drygt 23 miljoner kronor. Förklaring till misstaget som revisionskontoret har fått är att den deklaraionsblankett som Skatteverket skickar per post inte kom fram till ansvarig handläggare i regionen. Deklarationen lämnades därför inte in i tid. Efter en påminnelse från Skatteverket fyllde ansvarig handläggare i regionen i uppgifterna och skickade in deklaraationen. Av misstag uppgavs dock det belopp som regionen skulle betala i skatt i stället för det belopp som låg till underlag för skatten. Det innebar att regionen redovisade ett underlag för löneskatt som var 484 miljoner för lågt. Enligt uppgift gjordes ingen rimlighetskontroll av någon annan person i regionen innan deklaraationen lämnades in. Med anledning av de felaktiga uppgifterna beslutade Skatteverket att regionen skulle betala en avgift på drygt 23 miljoner kronor. I februari 2024 överklagade regionen Skatteverkets beslut till förvaltningsrätten.

Enligt uppgift från ekonomidirektören fick regionstyrelsen muntlig information om misstaget i december och februari 2024. Det framgår dock inte av styrelsens protokoll att regionstyrelsen fått information om det inträffade.

I februari 2024 reviderade ekonomifunktionen sin rutinbeskrivning för inkomstdeklarationen. Av rutinen framgår att deklaraationen ska kontrolleras av två personer innan den skickas in. Redovisningschef är ansvarig för att deklaraationen lämnas in till Skatteverket i tid.

Regionen lånade för att betala ut löner med mera

I december 2023 lånade regionen 350 miljoner kronor för att kunna betala ut löner med mera. I årsredovisningen uppger styrelsen att det svaga ekonomiska resultatet i verksamheten innebar att investeringarna inte kunde finansieras fullt ut med egna medel. Extern upplåning hade varit nödvändig för att upprätthålla en god likviditet.

I februari 2024 fick styrelsen information om finansrapporterna per november och december 2023. Av protokollet framgår inte att regionen lånat 350 miljoner i december 2023. Av en bilaga i finansrapporten per december 2023 framgår dock i ett diagram att regionen lånade 350 miljoner kronor i december 2023, och att den totala låneskulden var 2 220 miljoner kronor.

Regiondirektören har vidaredelegerat till ekonomidirektören att besluta om extern upplåning. Ekonomidirektörens beslut om upplåning i december 2023 är vid slutförandet av denna granskning i april 2024 inte återanmält till styrelsen.

Eftersläpning i styrelsens information om placeringar, lån och likvida medel

Enligt finanspolicyn ska regionstyrelsen löpande få månadsvisa finansrapporter. Finansrapporterna redogör för regionens placeringar. Av en bilaga till finansrapporterna framgår även löptider och ränta för aktuella lån samt storleken på likvida medel. Av ett diagram framgår volymen av regionens upplåning för varje månad sedan januari 2019. Det är dock svårt att utläsa belopp då diagrammet visas i tusentals miljoner kronor. För första halvåret 2023 fick regionstyrelsen information om månadsrapporterna först i juni 2023, då styrelsen fick information om finansrapporterna för januari-april 2023. Under de efterföljande sammanträdena fram till slutförandet av denna granskning fick styrelsen finansrapporter vid varje sammanträde.

I november 2023 lämnade regionen in en polisanmälan om misstänkta oegentligheter i regionens kapitalförvaltning (RS 2077-2023). Regionens revisorer har hållit sig informerade om händelseutvecklingen. Av styrelsens protokoll framgår att styrelsen fick information om händelsen. Revisorerna planerar att inleda en granskning år 2024 av regionstyrelsens kontroll över kapitalförvaltningen.

Vår kommentar

Granskningen visar att styrelsen vid sina sammanträden fick ekonomiska rapporter. Styrelsen vidtog också åtgärder för att bromsa kostnadsutvecklingen. Det är dock ännu oklart i vilken grad åtgärderna kommer att ge ekonomiska effekter.

Styrelsens följsamhet till reglemente för intern kontroll

Regionstyrelsens arbete med internkontrollplanen för år 2023 utgick från en riskanalys. I internkontrollplanen beslutade styrelsen att det skulle genomföras åtta kontroller. Styrelsen beslutade också att några av riskerna som identifierades skulle hanteras med hjälp av andra åtgärder. Vår granskning, som är inriktad mot kontrollerna i internkontrollplanen, visar:

- Regionstyrelsen identifierade till stor del samma risker i sin riskanalys som hälso- och sjukvårdsnämnden. Riskerna utgick från stödprocesser i regionen. Styrelsen och nämnden hade liknande kontroller i sina internkontrollplaner och några av kontrollerna var genomförda gemensamt för styrelsen och nämnden.
- I internkontrollplanen redogjorde styrelsen övergripande för kontrollerna. För flera kontroller var det svårt att förstå hur kontrollerna skulle genomföras.
- Styrelsen följde upp kontrollerna i samband med delårsrapporterna per april och augusti samt årsrapporten. Styrelsen följde upp samtliga kontroller. I uppföljningsrapporterna redovisade styrelsen hur kontrollerna var

genomförda, resultatet av kontrollerna samt en bedömning av resultatet. För omkring hälften av kontrollerna fanns det brister i redovisningen som medförde att det var svårt att förstå hur kontroller var genomförda eller att värdera resultat.

- Styrelsen bedömde att resultatet för en kontroll visade på allvarliga brister. Kontrollen visade att ungefär en tredjedel av rapporterade tillbud i arbetsmiljön inte hade registrerade åtgärder.

Styrelsen bedömde att den interna kontrollen var acceptabel. Styrelsen ansåg att arbetet med den interna kontrollen till viss del förbättrats men att det fanns brister. Styrelsen konstaterade att arbetet med att utveckla den interna kontrollen behövde fortsätta.

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad vi bedömer att styrelsen för år 2023 uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Vi har utgått från regionstyrelsens tillämpningsanvisningar för arbetet med intern kontroll och från revisionskontorets granskningsprogram för intern kontroll.

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Risicanalys och internkontrollplan		
1. Har styrelsen säkerställt att det finns dokumenterade riskbedömningar?	Ja	Riskerna är dock i stort desamma som hälso- och sjukvårdsnämnden har i sin internkontrollplan.
2. Har styrelsen beslutat om en internkontrollplan?	Ja	2023-02-08, § 21 (RS 1747-2022)
3. Har styrelsen säkerställt att internkontrollplanen är ändamålsenlig?	Nej	Styrelsen uppfyllde formellt kraven i tillämpningsanvisningarna. Vi bedömer dock att internkontrollplanen är för översiktlig. Informationen är avgränsad och kontrollerna är svåra att förstå. Det framgår inte heller på vilket sätt kontrollerna ska genomföras.
Uppföljning		
4. Har styrelsen följt upp arbetet med intern kontroll?	Ja	Kontrollerna redovisades i samband med styrelsens delårsrapporter och årsrapport.
5. Har styrelsen säkerställt att kontrollerna i internkontrollplanen är genomförda med tillräcklig kvalitet?	Nej	Styrelsen uppfyller formellt kraven i tillämpningsanvisningarna. Vi bedömer dock att redovisningen har brister. Redovisningen är övergripande och för några kontroller framgår det inte hur kontrollerna är genomförda eller i vilken omfattning. Bristerna bidrar till att det för vissa kontroller är svårt att värdera resultatet.

6. Har styrelsen bedömt resultatet av uppföljningen av intern kontroll?	Ja	
7. Har styrelsen beslutat om tillräckliga åtgärder i händelse av att den interna kontrollen visat på brister?	Ja	Styrelsen har inte beslutat om några åtgärder. Däremot framgår det av styrelsens uppföljningsrapport vilka åtgärder som verksamheten hade genomfört eller planerade att genomföra.

Vår kommentar

Styrelsen bör utveckla sitt arbete med internkontrollplanen. Styrelsens internkontrollplan är för översiktlig och det finns brister i styrelsens uppföljning. Styrelsen uppfyllde i huvudsak kraven i regionfullmäktiges reglemente för intern kontroll men kvaliteten på det genomförda arbetet är för lågt. Revisorerna har uppmärksammat att regionstyrelsens anvisningar till reglementet är för översiktliga och kraven låga (Nr 9/2023). Det finns anledning för styrelsen att se över och utveckla anvisningarna. Arbetet med intern kontroll är styrelsens verktyg för kontroll. Det är viktigt att det tydligt framgår av internkontrollplanen hur kontrollerna ska genomföras. Det är också viktigt att uppföljningen är tydlig så att ledamöterna i styrelsen kan värdera resultatet av genomförda kontroller.

Styrelsens uppföljning av verksamhetsmål

Delårsrapporten per augusti 2023

Vår granskning var inriktad mot delårsrapport per augusti 2023. I delårsrapporten följde styrelsen upp 17 av 38 indikatorer men lämnade prognoser för samtliga 23 verksamhetsmål. För 10 mål lämnade styrelsen prognoser utan att ha följt upp indikatorer. Styrelsen bedömde att 18 delmål skulle uppnås helt, att tre delmål skulle uppnås delvis och att två mål inte skulle uppnås vid årets slut. För en majoritet av målen var det brister i redovisningen som medförde att det inte gick att verifiera styrelsens bedömningar.

Årsrapporten

I årsrapporten följde styrelsen upp 36 av 38 indikatorer. Styrelsen bedömde att 14 delmål var uppfyllda. Fem delmål var delvis uppfyllda och tre delmål var inte uppfyllda. Flera av styrelsens bedömningar av resultaten för målen överensstämde inte med utfallet för indikatorerna. Styrelsen uppgav att den hade gjort helhetsbedömningar av målen, men det är oklart vad som hade vägts in i bedömningarna. Styrelsen lämnade inte någon samlad bedömning av fullmäktiges mål.

Det fanns brister i styrelsens underlag

Revisionsbyrån EY har på uppdrag av revisorerna genomfört ett stickprov av styrelsens indikatorer för att undersöka om underlagen varit tillräckliga för att bedöma resultaten för styrelsens delmål i årsrapporten (REV 26-2023). I stickprovet ingick sex delmål och 13 indikatorer. Stickprovet visade att det fanns brister i styrelsens uppföljning av sex indikatorer. Bristerna handlade bland annat om att det fanns vissa mätfel och otydligheter om vad som ingått vid mätningen av resultatet för

indikatorerna. Till följd av brister och otydligheter i styrelsens mätningar kunde EY inte helt verifiera styrelsens bedömningar av de sex delmålen.

Vår kommentar

Brister i uppföljningen av verksamhetsmålen medför att det är svårt att förstå hur styrelsen har kommit fram till flera av sina bedömningar. För dessa mål är det inte möjligt att avgöra om styrelsens bedömningar av resultaten är rimliga. Styrelsens egen bedömning är att flera av målen inte uppfylldes.

Styrelsens uppföljning av riktade uppdrag

Styrelsen följde upp fullmäktiges riktade uppdrag i delårsrapporten per augusti och i årsrapporten. I delårsrapporten rapporterade styrelsen att tre uppdrag pågick enligt plan. Uppdraget att införa styrd inköpsprocess och standardsortiment samt uppdraget om förstudie om logistisk och inköpsflöden för medicinsk teknik pågick med avvikelser. I årsrapporten slutredovisade styrelsen uppdragen. I tabellen redovisar vi en sammanfattning av styrelsens uppföljning av uppdragen i årsrapporten.

Fullmäktiges uppdrag till styrelsen	Styrelsens rapportering
Kartlägga och optimera samverkans- och mötesstrukturer för att frigöra tid och eller minska bemaning.	Styrelsen uppgav att uppdraget var avslutat, men att arbetet behövde fortsätta. Styrelsen gav också förslag till åtgärder.
Införa styrd inköpsprocess och standardsortiment för att minska inköpskostnaderna.	Av årsrapporten framgick att uppdraget hade varit utmanande. Etableringen av inköpsprocessen hade inte kunnat prioriteras som planerat på grund av personalomsättning och sjukskrivningar. Styrelsen uppgav dock att målet, om att påbörja en etablering, hade uppnåtts i tillräcklig grad. Arbetet med etableringen skulle enligt styrelsen fortsätta i ordinarie verksamhet.
Genomföra förstudie för att se över logistik och inköpsflödet för medicinskt förbrukningsmateriel och hjälpmedel i syfte att minska totalkostnaden.	Styrelsen rapporterade att målet hade uppnåtts. En förstudie hade presenterats till regionstyrelsens- och hälso- och sjukvårdsnämndens arbetsutskott.
Genomföra kartläggning av tjänster och funktioner som kan optimeras, arbetsuppgifter som kan effektiviseras och delar där ambitionen kan sänkas alternativt pausas.	Regionstyrelsen uppgav att en kartläggning var genomförd i styrelsens förvaltning. Där det var möjligt skulle antalet anställda minska genom att tjänster inte tillsattes vid vakanser. För att minska kostnader inom verksamhetsområdet Digitalisering och Service hade det genomförts en förflyttning från konsulter till anställda.
Genomföra en genomlysning av primärvårdsbeställningen och drift för förbättrad tillgänglighet och kostnadspåverkan.	Styrelsen uppgav att det fanns en slutrapport. Arbetet hade resulterat i ett nytt uppdrag för år 2024.

Brister i beredningen av uppdrag

Två av revisorernas fördjupade granskningar under år 2023 visar att beredningen av åtminstone två av uppdragen inte var tillräckliga. För uppdraget om att införa en styrd inköpsprocess saknades det riskanalyser om upphandlings- och

inköpsverksamheten hade förmåga att genomföra uppdraget (nr 11/2023). För uppdraget att minska administrationen saknades det analyser av om det fanns förutsättningar för verksamheterna att minska sin administration (nr 17/2023).

Vår kommentar

Styrelsen följde upp de uppdrag som fullmäktige hade riktat till styrelsen. Utifrån redovisningen är det dock svårt att värdera om uppdragen var genomförda i tillräcklig omfattning och med tillräckliga resultat. Styrelsen har exempelvis inte redovisat om uppdragen haft några ekonomiska effekter. Fördjupade granskningar visar att det fanns brister i beredningen av uppdragen och att de var svåra för verksamheterna att genomföra.

5. Styrelsens ägarstyrning och uppsikt

Regionstyrelsens uppsiktsplikt gäller övriga nämnder, kommunala bolag, stiftelser, ekonomiska föreningar och kommunalförbund. Enligt fullmäktiges reglemente ska regionala utvecklingsnämnden bistå regionstyrelsen i ärendeberedningen av uppsikten av de bolag där nämnden har en ägarroll.

Inom ramen för förstärkta uppsikten ska regionstyrelsen i årliga beslut pröva om verksamheten i de kommunala bolagen är genomförda i enlighet med de kommunala ändamålen och de kommunala befogenheterna.

Arbete pågår med att utveckla ägarstyrningen

Region Västerbotten äger 18 kommunala bolag. Regionen är ensam ägare till Länstrafiken i Västerbotten AB. Övriga bolag äger regionen tillsammans med andra ägare. Tidigare granskning visade på brister i ägarstyrningen (nr 11/2021). Det var bland annat otydligt mellan regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden om vem som hade ansvaret för ägarstyrningen av de olika bolagen. Inför mandatperioden 2023 – 2026 förtydligade regionfullmäktige ansvarsfördelningen. Fullmäktige beslutade att styrelsen skulle ha ansvaret för ägarstyrningen av Umeå Bio-tech Incubator AB, Science Park i Umeå AB och Inera AB. För övriga 15 bolag har regionala utvecklingsnämnden ansvaret.

För att stärka arbetet med ägarstyrningen har en strateg rekryterats till regionstyrelsens förvaltning. Även inom regionala utvecklingsförvaltningen finns en strateg med uppdrag att arbeta med ägarstyrning. Under år 2023 har revisionskontoret haft avstämningar med de både strategierna om insatser för att utveckla ägarstyrningen. Av informationen framgår att arbete påbörjats med att bygga upp en struktur för ägarstyrningen. Hösten 2023 beslutade regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden bland annat att gradera hur regionens olika bolag skulle prioriteras i ägarstyrningen (RS 1748-2023).

Styrelsens planering av uppsikten

I februari år 2023 beslutade styrelsen om en riktlinje för uppsikten (RS 92-2023). I riktlinjen beskriver styrelsen hur uppsikten ska bedrivas och att en årlig plan för uppsikten ska upprättas. Styrelsen uppger att uppsikten ska bedrivas bland annat genom att styrelsen tar del av protokoll, delårsrapporter, årsrapporter och andra handlingar. Arbetsutskottet ska genomföra uppsiktsträffar med hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden för att sedan föra informationen

vidare till styrelsen. Därutöver ska styrelsen årligen välja ut någon övrig nämnd, bolag eller förbund att följas mer ingående. Urvalet ska enligt riktlinjen göras så att alla organ över tid kan följas upp mer ingående. Om styrelsen identifierar brister under sitt uppsiktsarbete ska den ge råd och anvisningar till det berörda organet eller lämna förslag till fullmäktige om åtgärder.

I februari 2023 utvärderade styrelsen uppsikten för år 2022 (RS 93-2023). Styrelsens slutsats var att uppsikten i huvudsak hade bedrivits i enlighet med planeringen. Vid samma möte godkände styrelsen även sin uppsiktsplan för år 2023 (RS 93-2023). Regiondirektören skulle hjälpa styrelsen att utöva sin löpande uppsikt. Genom regiondirektörens månadsrapporter skulle styrelsen hålla sig informerad om väsentliga händelser från regionens nämnder. I rapporteringen om hälso- och sjukvårdsnämnden skulle regiondirektören informera om tillgänglighet, kompetensförsörjning och kostnadsutveckling. I rapporteringen om regionala utvecklingsnämnden skulle regiondirektören inrikta sig på resultaten för kollektivtrafiken.

Enligt planen skulle uppsiktsträffar genomföras med hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden. Styrelsen skulle också särskilt följa upp Kommunalförbundet Avancerad strålbehandling och begära in en skriftlig redogörelse för resultat och måluppfyllelse. Enligt uppsiktsplanen skulle uppsikten av bolagen utövas genom att bolagen tog fram skriftliga sammanställningar som skickades till styrelsen.

Genomförd uppsikt år 2023

Under år 2023 informerade regiondirektören löpande styrelsen i enlighet med styrelsens direktiv. Genom månadsrapporterna fick styrelsen bland annat information om hälso- och sjukvårdsnämndens svårigheter med ekonomin och kompetensförsörjningen. I delårsrapporter och årsrapporter fick styrelsen information om verksamhet och resultat från samtliga nämnder. I delårsrapporter och årsrapporten från regionala utvecklingsnämnden fick styrelsen information om bolagens ekonomiska resultat och översiktliga uppgifter om bolagens verksamheter. Även i samband med olika sakfrågor fick styrelsen information om verksamhet vid bolagen. Exempel på sådana är beredning av förändrade taxor i kollektivtrafiken som beslutades av fullmäktige, beredning av försäljning av aktier i Bussgods i Norr AB och beslut om att införa nivåklassificering i styrningen av regionens bolag.

I maj 2023 genomförde regionstyrelsens arbetsutskott uppsiktsträffar med företrädare för hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden. Styrelsen tog också del av skriftligt underlag om Kommunalförbundet Avancerad strålbehandling. I juni 2023 fick styrelsen information om träffarna och tog del av skriftliga underlag. Styrelsen bedömde att informationen inte föranledde någon åtgärd från styrelsens sida. Regionstyrelsen tog även del av sammanställning med uppgifter om de tre bolagen för vilka styrelsen utövade ägarstyrningen: Umeå Biotech Incubator AB, Science Park i Umeå AB och Inera AB. Av sammanställningen framgick att Science Park i Umeå AB inte tog fram någon verksamhetsplan för år 2022. Styrelsen beslutade med anledning av detta att följa upp bolagets rutiner för planering och uppföljning.

Regionstyrelsens arbetsutskott genomförde i oktober och november 2023 bolagsdialoger med Umeå Biotech Incubator AB och Science Park i Umeå AB. I november 2023 genomförde utskottet även uppsiktsträffar med företrädare för hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden för att informera sig om

nämndernas verksamhetsplanering och strategier för att få ekonomi i balans. Arbetsutskottet informerades sig även om hur nämnden klarade vårdgarantin. Vid sitt sammanträde i december 2023 fick regionstyrelsen information från arbetsutskottet om de genomförda dialogerna. Återrapporteringen bestod av arbetsutskottets protokoll och underlag från uppsiktsträffarna. Regionstyrelsen noterade att den tagit del av rapporteringen.

Regionala utvecklingsnämnden

En genomgång av protokoll från regionala utvecklingsnämndens sammanträden år 2023 visar att nämnden löpande fick information om verksamheten vid bolag där regionen hade en ägarandel som översteg 20 procent. I samband med sina delårsrapporter och årsrapport sammanställde regionala utvecklingsnämnden information om bolagens ekonomiska resultat. I delårsrapporterna och årsrapporten finns också översiktliga redogörelser om bolagens verksamheter.

Av nämndens protokoll framgår att nämnden återkommande fick skriftliga rapporter om verksamheten i Länstrafiken i Västerbotten AB och Norrtåg AB. Nämnden fick också information om verksamheten i bolagen i samband med bolagsspecifika frågor. Exempel på sådana sakfrågor är beredning av Tågstrategi 2024, justering av taxor för kollektivtrafik, planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken, nivåklassificering för styrningen av regionens bolag, fusion mellan AC-netbolagen och försäljning av aktier i Bussgods i Norr AB.

Nämnden följde också upp bolagen med hjälp av särskilda bolagsdialoger. Bolagsdialogerna förbereddes genom att tjänstepersoner i förvaltningen inhämtade svar på frågor som de ställt till bolagen. I underlaget till bolagsdialogerna fanns också annan dokumentation från bolagen, exempelvis verksamhetsplaner, delårsrapporter, granskningsrapporter, internkontrollplaner med mera som tjänstepersoner i förvaltningen översiktligt kommenterade i tjänsteskrivelser. Nämnden överlämnade informationen till regionstyrelsen.

Vid sitt sammanträde i februari 2024 beslutade regionala utvecklingsnämnden om en sammanställning med uppgifter om vilka aktiviteter som nämnden hade genomfört i ägarrollen (RUN 609-2023). Redogörelsen innehöll ingen analys av vilka bedömningar som nämnden hade gjort utifrån de genomförda aktiviteterna. Redogörelsen skickades till regionstyrelsen och till fullmäktige. Även i en bilaga till nämndens årsrapport finns en sammanställning med uppgifter om väsentliga händelser i bolagen (RUN 281-2023). Den 9 april 2024 tog regionstyrelsen del av underlagen.

Styrelsens förstärkta uppsiktsplikt

Kommunallagen kap. 6 § 9 anger att regionstyrelsen årligen ska pröva om den verksamhet som bolagen bedrivit har varit förenlig med det kommunala ändamålet för bolagen. Inom ramen för denna förstärkta uppsiktsplikt ska regionstyrelsen även pröva om verksamheten bedrivits inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Enligt fullmäktiges reglemente ska styrelsen meddela fullmäktige om sin prövning av bolagen snarast. Revisorerna har i granskningar tidigare år kritiserat regionstyrelsen för att den först sent på året genomfört den förstärkta uppsikten. Revisorerna har framfört regionstyrelsens prövning av bolagens verksamhet bör tas fram tidigare på året så att det kan utgöra underlag vid fullmäktiges behandling av

årsredovisningen i april. Prövningen behöver också göras tidigare för att den ska hinna bli färdig inför fullmäktiges beslut om direktiv till ägarombuden till bolagsstämmorna som normalt är i maj eller juni. För år 2022 genomförde regionstyrelsen prövningen av den förstärkta uppsikten först i december 2023. Underlaget till styrelsens prövning utgjordes i huvudsak av bolagens årsredovisningar, inlämnade bolagsstyrningsrapporter och resultatet från lekmannarevisorernas granskningar som sammanstälts i en promemoria (RS 2048-2023). Styrelsen bedömde att bolagen hade genomfört verksamheten i enlighet med de kommunala ändamålen och kommunala befogenheterna.

När arbetet med denna granskning avslutades i mitten av april 2024 hade styrelsen ännu inte genomfört prövningen av den särskilda uppsikten för år 2023.

Vår kommentar

Regionstyrelsen har ett system för att utöva sin uppsiktsplikt. Uppsikten över styrelser och nämnder fungerar i huvudsak. Regionstyrelsen får också löpande information från regiondirektören om kollektivtrafik som utförs via Länstrafiken i Västerbotten AB och Norrtåg AB. Även i samband med beredning eller beslut i olika saksåfrågor fick styrelsen information om verksamhet i vissa av regionens bolag.

Vi bedömer att kvaliteten på uppsikten över de övriga kommunala bolagen kan utvecklas. När regionstyrelsens arbetsutskott och regionala utvecklingsnämnden genomfört sina uppsiktsträffar skickar de ofta ett ganska omfattande underlag till styrelsen bestående av verksamhetsplaner, delårsrapporter, internkontrollplaner och andra dokument från bolagen. Vi noterar att de sammanställningar som görs i samband med bolagsdialogerna är översiktliga. Även den information som regionala utvecklingsnämnden lämnar till styrelsen i sin årsrapport är en sammanställning av uppgifter som lämnats över av bolagen. Vi bedömer att det kan uppstå svårigheter för styrelsen att ta till sig ett ganska omfattande material om det inte är tillräckligt bearbetat och analyserat. Vi ser gärna att underlagen i ärendeberedningen blir mer bearbetade.

Positivt är att styrelsen för år 2022 fick ett bearbetat underlag för prövningen av den förstärkta uppsikten. På samma sätt som tidigare år bedömer vi dock att styrelsens prövning bör göras tidigare. Prövningen bör göras innan fullmäktige beslutar om årsredovisningen och i tid så att de kan utgöra underlag till de direktiv som regionen lämnar till ägarombuden inför bolagsstämmorna.

6. Iakttagelser från fördjupade granskningar

Revisorerna gjorde ett antal fördjupade granskningar inom regionstyrelsens ansvarsområde år 2023. En gemensam iakttagelse i granskningarna är att det finns brister i strukturerna för styrning och kontroll. En annan iakttagelse är att stabs- och serviceorganisationer i regionstyrelsens förvaltning har svårt att leverera tillräckligt stöd till övriga nämnders förvaltningar.

- Regionstyrelsen har brustit i sitt uppdrag att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. Den budgetar som regionstyrelsen föreslagit har i huvudsak byggt på indexuppräknningar av tidigare års budgetar. I budgetarbetet saknas processer och system för att ta reda på verksamheternas behov. För att kunna prioritera behövs det dialoger med verksamheterna om vad som är möjligt. Granskningen visar att arbetet

med fullmäktiges uppdrag om att minska på administrationen var för toppstyrt från regionstyrelsens förvaltning. I beredningen saknades underifrån-perspektiv från verksamheterna om vilka åtgärder som var möjliga att genomföra (Nr 17/2023).

- Regionstyrelsen har inte haft tillräcklig kontroll över arbetet med att införa det nya vårdinformationssystemet Cosmic. Styrelsen kontroll över kostnaderna har varit för avgränsad och styrelsen har inte haft tillräcklig kontroll över regionernas samarbete i Sussa. Sussa är ett sorts samverkansorgan som regleras med hjälp av en överenskommelse på tjänstepersonsnivå. Samarbetet är inte tillräckligt formaliserad i form av exempelvis en gemensam nämnd, kommunalförbund eller kommunalt bolag. Det är svårt att få insyn i arbetet med Cosmic och det är en oreda i regionens diarieföring. Det finns också stora risker i själva införandet av Cosmic. Leverantören har haft svårigheter att leverera och regionerna har avtalat bort viktiga funktioner. Det är osäkert om Cosmic kommer att möta verksamheternas behov av ett väl fungerande vårdinformationssystem (Nr 16/2023).
- Regionstyrelsen hade inte tillräcklig kontroll över uppdraget från fullmäktige att införa en styrd inköpsprocess med ett standardsortiment. I beredningen av uppdraget undersökte styrelsen inte om det fanns förutsättningar att genomföra uppdraget. Granskningen visar att upphandlingsenheten hade svårt att genomföra uppdraget. I många år har upphandlingsenheten haft svårt att möta verksamheternas behov av upphandlingsstöd (Nr 11/2023).
- Regionstyrelsen inte hade tillräcklig kontroll över arbetet med att införa en ny styrmodell i regionen. Arbetet var för toppstyrt av regiondirektören och det saknades en analys av vilka problem som behövde lösas i styrningen. Under år 2023 körde arbetet med modellen fast (Nr 4/2023).
- Regionstyrelsen hade inte tillräcklig kontroll över att fakturor betalades i tid. En analys visar att 7,5 procent av fakturorna inte betalades i tid och att regionen betalade miljontals kronor i dröjsmålsräntor och inkassoavgifter. Av granskningen framgår att problem med för sent betalade fakturor pågått i flera år och varit väl känt bland verksamheterna men att styrelsen och andra berörda nämnder inte hade agerat. En del av problemet var att fakturorna hanterades i olika system och att det saknades en helhetsbild över fakturaflödet i regionen (Nr 12/2023).
- Stickprov på basenheter i styrelsens förvaltning visade att ett flertal fakturor saknade information som krävdes enligt avtal och lagstiftning. Det försvårade för kontrollerna av fakturorna. Ett stort antal av fakturorna var komplicerade och hade höga belopp. Trots detta saknar basenheterna lokalt rutiner för hur fakturorna ska kontrolleras. Regionstyrelsen säkerställde heller inte att det genomfördes centrala kontroller i förvaltningen (Nr 1/2023).
- Regionstyrelsen hade inte säkerställt att HR i styrelsens förvaltning kontrollerade och korrekt registrerade lönetillägg. En granskning visar att över 30 procent av lönetilläggen saknar komplett dokumentation (Nr 18/2023).

- Regionstyrelsen hade inte tillräcklig kontroll över beslut. Det fanns brister i styrdokument och i hur beslut dokumenterades och återanmälades (Nr 19/2023).
- En förstudie visar att det saknas politisk styrning och kontroll inom området för välfärdsbrottslighet. Detta, i kombination med andra brister i regionens system för styrning och kontroll, medför stor risk att regionen är dåligt rustade på att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrottslighet. Revisorerna planerar att inleda granskningar under år 2024 (Nr 14/2023).

Vår kommentar

Granskningarna visar att styrelsen under år 2023 inte hade tillräcklig styrning och kontroll över sin förvaltning. Det finns också otydligheter i ansvarsfördelning mellan regionstyrelsen och övriga nämnder och mellan styrelsens och nämndernas förvaltningar som bidrar till svårigheter för styrningen i regionen. Inom flera områden i regionen saknas strukturer för att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll. Granskningar finns på regionens webbsida <https://regionvasterbotten.se/revis-ion/granskningar>.

7. Uppföljning av rekommendationer år 2022

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad styrelsen vidtog tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2022 års granskning.

Rekommendationer 2022 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Utveckla den strategiska styrningen.	Nej	Motsvarande iakttagelser i granskningar år 2023 som i granskningar tidigare år.
Utvärdera arbetet med omställningsplanen för perioden 2020 – 2022 i syfte att inhämta kunskap om inom vilka områden som det behövdes förbättringar. Säkerställ tillräcklig styrning för att regionen ska kunna möta det ekonomiska läget med hög inflation, ökade kostnader och lågkonjunktur.	Nej	Ingen utvärdering är genomförd. Ekonomistyrningen har inte utvecklats.
Utveckla redovisningen av resultaten för verksamhetsmålen.	Nej	Redovisningen är otydlig.
Stärk uppsikten över regionens hel- och delägda bolag. Se till att det finns bearbetade analyser som underlag inför styrelsens bedömningar i uppsikten av regionens bolag.	Nej	Positivt är att det påbörjats ett arbete med att stärka ägarstyrningen. Det saknas ännu bearbetade analyser. Regionstyrelsen får ta del av ett omfattande material som inte är tillräckligt analyserat.

Vår kommentar

Styrelsen har inte vidtagit tillräckliga åtgärder.

8. Svar på revisionsfrågor

Vår samlade bedömning är att regionstyrelsen för år 2023 inte hade tillräckliga resultat. Styrelsen hade inte heller tillräcklig styrning och kontroll.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har styrelsen tillräckliga resultat?	Nej. Styrelsen hade ett mindre underskott och svaga resultat för verksamhetsmålen.
Har styrelsen haft en tillräcklig styrning och kontroll över verksamheten inom sitt ansvarsområde?	Nej. Granskningar visar på brister.
Har styrelsen haft en tillräckligt utvecklad redovisning av resultaten för verksamhetsmålen?	Nej. Det är otydligt hur styrelsen har kommit fram till sina bedömningar av resultaten.
Har styrelsen lett och samordnat förvaltningen av regionens angelägenheter i tillräcklig utsträckning?	Nej. Det finns brister i beredningen av fullmäktiges budget och uppdrag. Styrelsen förvaltning har svårt att ge tillräckligt stöd till övriga nämnders förvaltningar.
Har styrelsen haft en tillräcklig uppsikt över nämnder, kommunala företag och kommunalförbund?	Delvis. Uppsikten över övriga nämnder fungerar i huvudsak. Uppsikten över bolagen kan utvecklas.
Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Nej.

Rekommendationer

- Utvärdera varför det uppstår brister i styrningen.
- Utveckla redovisningen av resultaten för verksamhetsmålen.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen.
- Utveckla uppsikten över regionens hel- och delägda bolag. Se till att det finns bearbetade analyser som underlag inför styrelsens bedömningar i uppsikten av bolagen.

Umeå den 15 april 2024

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor
Revisionskontoret
Region Västerbotten